

การบรรลุศักยภาพแห่งตน

การบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self-Actualization) หมายถึง การที่คนได้ทำตามความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เป็นความสามารถที่บุคคลสามารถจะเป็นไปได้ตามที่เขาจะเป็น เป็นความสามารถที่เป็นไปธรรมชาติของเขาอย่างแท้จริง โดยไม่มีการปกป้อง หรือ บิดเบือน

นักจิตวิทยาซึ่งนำหลักการของกลุ่มแกสตัลท์ (Gestalt) มาใช้ในการทำความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องบุคลิกภาพ ต่างมีความเห็นพ้องต้องกันว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์นั้น เนื่องมาจากแรงขับที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ดีตัวมาแต่กำเนิด คือการไปให้ถึงซึ่งการบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization) ซึ่งทำให้แต่ละคนมีรูปแบบเฉพาะตัวในการพัฒนาความสามารถ หรือศักยภาพของตนเอง

ผู้ที่ใช้ศัพท์นี้เป็นคนแรกคือ เคอร์ท โกลด์สไตน์ (Kurt Goldstein) ซึ่งอยู่ในกลุ่ม Organismic หรือ Holistic เป็นกลุ่มที่ศึกษาบุคลิกภาพของคนในลักษณะที่เป็น "ส่วนรวม" โกลด์สไตน์ใช้คำนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๓๔ ในความหมายที่ว่าคนพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อสนองความต้องการของตนเองเป็นการกระทำที่ทำให้เขารู้ถึงความสามารถที่แท้จริงว่า คนมีศักยภาพเพียงใด ซึ่งแนวโน้มของการกระทำนี้ หมายถึง ความปรารถนาของบุคคล ที่จะพยายามรู้จักตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อที่จะเป็นไปตามความสามารถสูงสุดของตัวเอง โกลด์สไตน์ มีความเชื่อว่าสภาพของการทำ ความศักยภาพแห่งตน เป็นแรงจูงใจพื้นฐาน ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ดังนั้น สิ่งทั้งหลายที่มนุษย์คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาจึงเป็นผลเนื่องมาจากแรงจูงใจ ที่จะไปให้ถึงการบรรลุศักยภาพแห่งตนนั่นเอง

นักจิตวิทยาคนอื่นๆ ในกลุ่มนี้ เช่น คอมส์ (A.W. Combs) สนิก (D.Snygg), อัลล์พอร์ต (G.W. Allport) มาสโลว์ (A.H. Maslow) และโรเจอร์ส

(C.R. Rogers) ต่างก็ให้ความหมายของคำๆ นี้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ "คนทุกคนมีแนวโน้มที่ดีตัวมาแต่กำเนิด ที่จะพัฒนาไปสู่การบรรลุศักยภาพแห่งตน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของชีวิต" สำหรับนักจิตวิทยาที่ใช้คำๆ นี้ในทฤษฎีของเขาจะเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางคือ โรเจอร์ส และ มาสโลว์

โรเจอร์ส (๑๙๕๑) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบ "ผู้มารับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง" ใช้คำๆ นี้ในลักษณะเดียวกันกับที่มาสโลว์ใช้ โดยที่เขามีความเชื่อว่า คนทุกคนมีความสามารถที่จะแก้ปัญหาให้กับตนเองได้ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การบรรลุศักยภาพแห่งตน การที่คนมีความทุกข์ มีปัญหาในการปรับตัว ไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับตนเองได้นั้น เนื่องจากมีความกลัว ความวิตกกังวล มองตนเองเป็นผู้ต่ำต้อยไร้ค่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนม่านบังตา ที่มาปิดบังทำให้คนไม่สามารถมองเห็นช่องทางที่จะแก้ปัญหาให้กับตนเอง ดังนั้นหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา คือการหาวิธีที่จะสื่อให้ผู้มารับคำปรึกษารู้จักตนเองดีขึ้นว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความสามารถ เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข เปิดโอกาสให้เขาได้สำรวจถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง และสามารถอยู่ได้กับอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้น ทำให้เขาได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ว่าเขาคือใคร มีความต้องการอะไร ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องหวาดกลัว หรือวิตกกังวลกับประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยมีมา เมื่อเป็นเช่นนั้น คนก็จะอยู่ในสภาพที่ได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มสมบูรณ์ ซึ่งทำให้กลายเป็นคนซึ่งสามารถเปิดใจรับประสบการณ์ต่างๆ ได้เป็นผู้ที่ทำอะไรอย่างรู้ตัวตลอดเวลา อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่ใคร่สนใจกับการยอมรับ หรือไม่ยอมรับของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นกับการประเมินตัดสิน และการเลือกของตนเอง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี อันเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบรรลุศักยภาพแห่งตน

มาสโลว์ (๑๙๕๔) เป็นนักจิตวิทยาที่ต่างจากนักจิตวิทยาคนอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ตรงที่สร้างทฤษฎีบุคคลิกภาพขึ้นมาเพื่อที่จะใช้ทำความเข้าใจพฤติกรรมของคนปกติ เขาเป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่บรรลุศักยภาพแห่งตนอย่างละเอียดถี่ถ้วน จนกระทั่งคนโดยทั่วๆ ไปจะใช้คำนี้ในลักษณะเดียวกันกับที่มาสโลว์ได้กล่าวไว้ เขาเป็นผู้ที่ทำให้คำนี้เป็นที่รู้จัก และใช้กันอย่างแพร่หลายด้วยการเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับบุคคลิกภาพ และแรงจูงใจ ในลักษณะของ "ลำดับขั้นของความต้องการ" ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ เขาได้อธิบายว่าความต้องการของคนมีลำดับขั้น เมื่อความต้องการในขั้นหนึ่งได้รับการตอบสนอง คนจะมีความต้องการอื่นซึ่งอยู่ในขั้นสูงถัดขึ้นไปตามมาโดยลำดับ และคนจะพัฒนาขึ้นมาถึงขั้นของความต้องการที่จะบรรลุศักยภาพแห่งตน ถ้าความต้องการในขั้นต้นๆ ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอเสียก่อน (๑) "ลำดับขั้นของความต้องการ" เมื่อคนพัฒนามาถึงขั้นนี้แล้ว ก็จะเป็นผู้ที่คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทั้งนี้เพราะ มาสโลว์มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติของความคิดติดตัวมาแต่กำเนิด และความคิดนี้จะปรากฏออกมา เมื่อความต้องการในขั้นต้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอเสียก่อน ดังนั้นเมื่อถึงเวลาเช่นนั้นคนจะหาอะไรเพื่อ ส่วนรวมมากกว่า ที่จะตอบสนองความต้องการให้กับตนเอง

มาสโลว์ ได้กล่าวถึงการบรรลุศักยภาพแห่งตน ว่าเป็นความพยายามที่คนจะไปสู่สภาพของการมีสุขภาพจิตดี เป็นสภาพที่คนสามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ ตลอดจนการมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง ทั้งตนเองได้ เป็นสภาพที่ไม่มีการปกป้องตนเอง ยอมรับข้อบกพร่อง และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข เป็นผู้ที่เปิดใจยอมรับประสบการณ์ต่างๆ นอกจากนั้น โรเจอร์ส (๑๙๕๔) ยังได้กล่าวอีกว่าคนที่ถึงซึ่งสภาพของการบรรลุศักยภาพแห่งตนนั้นจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับโดยมีเงื่อนไขว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีศักดิ์ศรี และมีคุณค่า เมื่อคนอยู่ในลักษณะเช่นนี้ก็ถึงสภาพที่เรียกว่า เป็นผู้ที่ได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มสมบูรณ์ (the fully functioning self)

มาสโลว์ ได้เสนอลักษณะของผู้ที่สามารถบรรลุศักยภาพแห่งตนไว้ ๑๔ ประการ ดังนี้

๑. เป็นผู้ที่มีความจริงอย่างถูกต้อง ไม่ปิดเมือง สามารถที่จะประเมินคนและประสบการณ์ต่างๆ ได้อย่างตรงไปตรงมา และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่คาดการณ์ในอนาคตได้อย่างถูกต้องตามข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะบุคคลพวกนี้ ไม่คำนึงถึงความปรารถนา ความอยากในเรื่อง ลาก ชส สรรเสริญ ความกลัว และความหวาดวิตกกังวล ซึ่งสืบเนื่องมาจาก การที่คนตระหนักในความสามารถของตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่าได้รับการยอมรับทั้งจากตนเองและจากผู้อื่น จึงไม่คิดหาอะไรเพื่อที่จะสนองความต้องการให้กับตนเอง เพื่อให้ได้รับการยอมรับอีกต่อไป

๒. เป็นผู้ที่ยอมรับตนเอง ยอมรับผู้อื่น และยอมรับธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงการยอมรับตามสภาพที่เป็นอยู่จริงๆ ไม่มีการปกป้องตนเอง ไม่เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจหรือละอายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ แต่คนพวกนี้จะเกิดความละอายใจในเรื่องที่เกี่ยวกับ การที่ไม่สามารถปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ให้ดีขึ้นได้ เช่น ความเกียจคร้าน ความเป็นคนเจ้าอารมณ์ การที่ทำให้ผู้อื่นสะเทือนใจ ความอิจฉาริษยา ตลอดจนอคติต่างๆ เป็นต้น

๓. มีพฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติ เรียบง่ายไม่เสแสร้ง

๔. เป็นผู้ที่เน้นปัญหาเป็นศูนย์กลางไม่เน้นถึงเรื่องราวส่วนบุคคล

๕. เป็นผู้ที่ชอบอยู่ตามลำพัง โดยไม่เกิดความรู้สึกเหงา ไร้เหว หรือถูกทอดทิ้ง

๖. มีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง มินิยในตนเอง มีความรับผิดชอบตลอดจนพึ่งตนเอง และนำตนเองได้

๗. เป็นผู้ที่ชื่นชมกับความงามของธรรมชาติ รู้สึกว่าสิ่งที่พบเห็นนั้นเป็นของใหม่อยู่ตลอดเวลา ไม่เกิดความรู้สึกจำเจ หรือ เบื่อหน่าย

๘. มีความปรารถนาอย่างแท้จริง ที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รู้สึกเหมือนกับว่าทุกคนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน มีความรักให้กับทุกคน และพร้อมที่จะให้อภัย

๙. มักจะคบหาสมาคมกับคนในกลุ่มเล็กๆ แต่เป็น

สัมพันธ์ภาพที่เป็นไปอย่างแน่นแฟ้น

๑๐. มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย สามารถเป็นเพื่อน
ได้กับคนทุกชั้น โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ อายุ วรรณะ
ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้จากผู้อื่น โดยที่คิดว่ายังมีความ
รู้อีกมากที่ตนเองยังไม่รู้ ให้การยอมรับทุกคนที่มีความรู้
เป็นผู้ที่มีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน

๑๑. เป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูง ทำแต่ในสิ่งที่ถูก ไม่ทำ
อะไรผิด เป็นผู้ที่มีเป้าหมายในชีวิต ตลอดจนมีมาตรฐาน
ทางจริยธรรม

๑๒. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ

๑๓. เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

๑๔. เป็นผู้ที่สามารถมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงสุดยอด
(peak experience) ไปได้เสมอ

ประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงสุดยอด เป็นหัวใจสำคัญ
ของการบรรลุศักยภาพแห่งตน มาสโลว์ได้อธิบายว่าผู้ที่
สามารถบรรลุศักยภาพแห่งตนได้ จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์
ชนิดมหัศจรรย์ (mystic experience) ซึ่งประสบ-
การณ์นี้จะมีได้ตั้งแต่ระดับเบาบางจนถึงเข้มข้น ลักษณะ
ของประสบการณ์ชนิดนี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วคนๆ นั้นจะรู้สึก
ตัวเบา มีพลัง จะเป็นช่วงเวลาที่เกิดความกระฉ่าง ทำให้
เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง รู้สึกว่าสิ่งที่มีความค่าเกิดขึ้น ประสบ-
การณ์แบบเบาบางและเข้มข้นนี้ จะแตกต่างกันตรงระดับ
ความหนักเบาของการเกิด สำหรับประสบการณ์แบบเข้ม-
ข้นซึ่งมีลักษณะการเกิดอย่างฉับพลันนั้น คือสิ่งที่มาสโลว์
เรียกว่า ประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงสุดยอด เป็นประสบ-
การณ์ที่มีได้เกิดขึ้นบ่อยๆ ในชีวิต เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้
เกิดสภาพการหมดการยึดตนเอง มุ่งเอาใจจดจ่อต่อสิ่งใด
สิ่งหนึ่ง โดยมิได้คำนึงถึงสิ่งอื่น เกิดความรู้สึกบีบอัดอึด
ดังนั้นผู้ที่สามารถบรรลุศักยภาพแห่งตน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มี
สุขภาพจิตดีนั้น อาจจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูง
สุดยอด (peaker) หรือไม่มีประสบการณ์ชนิดนี้ก็ได้
(nonpeaker) สำหรับพวกนี้จะเกิดประสบการณ์ชนิด
เบาบาง (mild mystic experience) ซึ่งอาจจะ
เกิดได้เกือบทุกวัน ผู้ที่สามารถบรรลุศักยภาพแห่งตนได้จะ
เป็นผู้ที่ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย มีความสงบ และมีความสุข
สำหรับผู้ที่อยู่ในพวกไม่มีประสบการณ์สูงสุดยอด จะสนใจ

ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมโดยส่วนรวม เป็นผู้
ที่ทำงานมีประสิทธิภาพ ส่วนผู้ที่อยู่ในพวกมีประสบการณ์สูง
สุดยอดนั้น จะเป็นผู้ที่ทำงานในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับทาง
ด้านสุนทรียะ หรือ ทางด้านกาจรโลงโลก มีความสุข
พึงพอใจกับการทำงานด้วยตนเองตามลำพัง ในการเขียน
บทกลอน แต่งเพลง เล่นดนตรี หรือเป็นผู้ที่สนใจทาง-
ปรัชญาและศาสนา

ลักษณะต่างๆ ของผู้ที่สามารถบรรลุศักยภาพแห่งตน
ดังกล่าวแล้วนั้น มาสโลว์ได้มาจากการศึกษาวิจัย โดยใช้
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพื่อนฝูง คนสนิท ตลอดจนบุคคลที่มี
ชื่อเสียงทั้งในปัจจุบัน และในประวัติศาสตร์ บุคคลที่มาส-
โลว์พบว่าเป็นผู้ที่มีบรรลุศักยภาพแห่งตนได้แก่ ลินคอล์น
(Lincoln) เจฟเฟอร์สัน (Jefferson) วอลท์ วิท-
แมน (Walt Whitman) บีโธเฟิน (Beethoven)
รูสเวลท์ (Roosevelt) และ ไอสไตน์ (Einstein)
เป็นต้น มาสโลว์กล่าวว่า ลักษณะของถาวรบรรลุศักยภาพ
แห่งตน จะไม่เกิดขึ้นในวัยหนุ่มสาวเพราะจากการศึกษา
กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยจำนวน ๑,๐๐๐ คน
เขาสามารถคัดเลือกได้เพียงหนึ่งคนเท่านั้น ซึ่งเขากล่าว
ว่าการที่ลักษณะนี้ไม่เกิดขึ้นในวัยหนุ่มสาว (โดยเฉพาะ
ในสังคมของคนอเมริกัน) เพราะวัยนี้เป็นวัยที่ยังแสวง
หาเอกลักษณ์ของตนเองยังไม่ได้ ทั้งยังไม่สามารถเป็นตัว
ของตัวเอง หรือ พึ่งตนเองได้อย่างเต็มที่ที่ยังไม่มีประ-
สพการณ์มากพอที่จะรับผิดชอบผู้อื่น ตลอดจนการมีประ-
สพการณ์ของการผ่านความเศร้าโศก ความเสียใจ ความ-
ผิดหวัง หรือความรัก นอกจากนั้น ยังไม่มีความรักอัน
เนื่องมาจากความเห็นอกเห็นใจ และให้อภัย ยังไม่
สามารถที่จะทำงานได้ตามที่ต้องการ หรือตามค่านิยมของ
ตนเอง ทั้งยังไม่ได้เรียนรู้อย่างเพียงพอถึงข้อบกพร่องหรือ
ลักษณะไม่ดีต่างๆ ในตัวเองและในตัวผู้อื่น ยังไม่มีความ
กล้าพอที่จะเผชิญกับการที่จะไม่มีชื่อเสียง หรือไม่มีคนรู้-
จัก และท้ายที่สุดยังไม่มีความรู้หรือการศึกษามากพอที่จะ
ช่วยให้เป็นคนเฉลียวฉลาดอย่างสมบูรณ์ได้

นักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยม (Humanistic)
และกลุ่มสภาวะนิยม (Existential) ต่างก็ให้ความสำคัญ
กับการบรรลุศักยภาพแห่งตน โดยที่มีความเชื่อว่าคน

ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะไปถึงสภาพนี้ได้ ถ้าความต้องการในขั้นต่ำได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอเสียก่อน สภาพการณ์นี้เป็นแรงจูงใจที่มีอยู่ในตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด เป็นสิ่งที่ทุกคนจะค้นพบได้ในตัวเอง มิใช่เป็นการสร้างขึ้นมา แต่การที่คนส่วนใหญ่ ไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาจนถึงขั้นนี้ได้ เพราะความต้องการในขั้นต่ำ ยังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ การที่คนยังไม่ได้รับการยอมรับทั้งจากตนเองและจากผู้อื่นว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีศักดิ์ศรี และมีคุณค่า จึงทำให้มีลักษณะปกป้องตนเอง หนีไม่ได้ที่จะให้ผู้อื่นรู้ถึงข้อบกพร่อง หรือ จุดอ่อนของตนซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้เป็นอุปสรรคสำคัญ ของการที่จะพัฒนาขึ้นไปสู่การบรรลุศักยภาพแห่งตน

คนที่สามารถบรรลุศักยภาพแห่งตนได้ จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับทั้งจากตนเอง และจากผู้อื่นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า จึงทำให้คนพวกนี้สร้างสัมพันธภาพกับคนทั่วไปได้ดี นอกจากนั้นคนพวกนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ข่มขู่ หรือถูกผู้อื่น เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง จะเป็นผู้ให้การยอมรับและมองเห็นคุณค่าในตัวผู้อื่นเช่นเดียวกัน อันเป็นเหตุให้มีคนอยากคบหาสมาคมด้วย คนที่สามารถบรรลุศักยภาพแห่งตนได้จะเป็นผู้ที่มีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่คุยโวโอ้อวด เปรียบเสมือนรวงข้าวที่แก่จัดเต็มที่หรือน้ำที่เต็มกระบอก จากการทำระหนักในความสามารถของตนเอง ประกอบกับการได้รับการยอมรับ ตลอดจนการมองเห็นศักดิ์ศรี และคุณค่าในตนเอง จึงทำให้คนพวกนี้ไม่ใคร่ทำอะไร เพื่อเฟ้อสนองความต้องการให้กับตนเอง จะเป็นผู้ที่ทำงานเพื่องานมุ่งคำนึงถึงปัญหามากกว่าเรื่องส่วนตัว ดังนั้นจึงเป็นการทำงานที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน จากแนวคิดของมาสโลว์ที่ว่า ความต้องการนี้เป็นแรงขับเคลื่อนที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ประกอบกับ

ธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดมาพร้อมกับความดี ดังนั้นคนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะพัฒนาขึ้นมาถึงความต้องการในขั้นนี้และพร้อมที่จะทำอะไรเพื่อคนอื่นมากกว่าที่จะเฟ้อสนองความต้องการให้กับตนเอง เพียงแต่มีข้อแม้ว่า จะต้องให้ความสำคัญต้องการในขั้นต่ำ ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอเสียก่อน ซึ่งความต้องการเหล่านั้นได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก และความต้องการการยอมรับ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ บุคคลสำคัญรอบๆ ข้าง อาทิเช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ จะเป็นผู้ตอบสนองให้

แนวทางในการพัฒนาไปสู่การบรรลุศักยภาพแห่งตน จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า คนมีโอกาสที่จะพัฒนาขึ้นไปสู่การบรรลุศักยภาพแห่งตนได้นั้น ความต้องการในขั้นต่ำ จะได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอเสียก่อน และเนื่องจากการตอบสนองนั้นมาจากบุคคลอื่น ดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้นให้กับเด็ก ซึ่งครูควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ ๑) พยายามจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้พัฒนาระดับความคาดหวังที่เป็นจริง และเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งมั่นความสำเร็จ ๒) พยายามทำทุกวิถีทางที่จะลดความกระวนกระวายใจ และความสับสนคลั่งงงให้เหลือน้อยที่สุด และพยายามกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดริเริ่ม มีความขยันหมั่นเพียร ตลอดจนมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยทางบวก ๓) พยายามกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจภายใน ในการนำตนเอง ตลอดจนความพึงพอใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ไม่หวังสิ่งตอบแทน ๔) พยายามลดความสำคัญของแรงจูงใจภายนอก หรือการกระทำโดยที่หวังสิ่งของ หรือสินจ้างรางวัลต่างๆ ๕) พยายามกระตุ้นให้กำลังใจเมื่อเด็กกำลังเรียนสิ่งที่เป็นพื้นฐาน สำหรับการเรียนรู้อื่นในขั้นสูงต่อไป

พระย. ช. เจนจิต

.....

.....

บรรณานุกรม

Hall, Calvin S. and Gardner Lindzey. Theories of Personality. 2nd. ed. New York, John Wiley & Sons, 1970.

Maslow, Abraham H. Motivation and Personality. 2nd.ed. New York, Harper & Row, 1970.

Sarason, Irwin G. Personality : An Objective Approach. 2nd.ed. New York, John Wiley & Sons 1972.